

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 8.

Brasiovu 15. Aprilie 1876.

Anulu IX.

Sumariu: Lovitura noua, data societatiei academice romane. — Ceva despre Bucovin'a. (Fine.) — Cunoscintie din istori'a si viéti'a turciloru. — Avutiile in Angli'a. — Bibliografia.

Lovitura noua, data societatiei academice romane.

„... Sciti fôrte bine, cà subventiunea votata in alti ani pentru societatea academica romana, ne-a taiat'o camer'a la propunerea dlui Titu Maiorescu.“ Epistola de dato Bucuresci, ¹⁵/₂₇ Martiu 1876.

Nu amu sciutu nimicu domnulu meu, de acea fapta complinita, pâna nu amu aflat'o din scrisôrea Dtale. Diariiele Dv. câte ne vinu încôce, n'au vorbitu nimicu despre acea particica modesta a bugetulu. Monitorulu oficiale nu'lu am. Eu, inse credu, cà acésta lovitura Dv. nu v'a venitu neasteptata, pentru cà eramu preparati de multu cà se ajungemu si pâna la stadiulu acesta. Dn. P. Carpu dise mai deunadi iu camera, in calitatea sa de ministru alu culteloru si alu instructiunei, cà dlui continua pe dn. Titu Maiorescu. In casulu de faciã nu prea poti sci, care pe care a continuatu. Inainte cu siette ani, pre candu dn. Carpu mai fusese ministru de culte si instructiune, se plasmuise primulu planu de a i se ascunde sôrele societatiei academice romane. Deocamdata inse luara in contra ei numai semi-mesuri; de una parte adeca 'i taiara diumetate din subventiunea ce la încéputu fusesè de 20 mii lei noi, éra de alta se folosira de tôte ocaasiunle spre a o innegrí in opiniunea publica, inferandu-o candu cà pre unu cuibu de intrige politice, candu cà pre una corporatiune care nu ar lucra nimicu, si éراسi cà pe unu asilu de propaganda pentru „ungureni.“ Alte insulte aruncate asupra societatiei academice romane le supprimem iu adinsu cà pe unele care merita numai despretiulu ori-carui romanu adevératu. Mai atingemu una singura inpregiurare. Uneori se poruia volbur'a numai din cauza cà s'au alesu de membru cutare barbatu eminentu in vreuna specialitate de sciintia, care inse din nefericire pentru societatea academica, era totu-odata si celebru barbatu de statu. Cu alte cuvente: se pretendea dela societatea academica, cà in locu de a cauta cumu se'si completédie cele trei sectiuni cu ômeni de specialitate, mai antaiu se se faca organu politienescu, se cercetedie care de ce colóre politica este, monarchistu ori republicanu, conservativu, absolutisticu, séu liberale, si asia mai de parte. Pe la 1873 ti s'ar fi parutu, cà in fine ad-

versarii si criticastrii societatiei academice aru fi mai inaintatu in etate, si cà voru apretia vocatiunea ei numai din acelea puncte de vedere, din care sunt considerate la alte popóra civilisate societatile scientifiche. Trista illusiune! La câteva luni dupa ce dn. Titu Maiorescu ajunsese ministru, dise càtra unulu dintre membrii societatiei academice: „Sunt decisu a o desfiintia; voiescu inse mai antaiu se me consultediu si cu Dta.“ Acelu membru surprinsu de acea decisiune cathgorica a ministrului, dupace s'a reculesu, ilu rogà cà se mai astepte cevasi, pâna se va face incercare cu insasi societatea, „cà se se reformédie ea pe sine.“ Preste câteva dile membrii societatiei academice se si adunara in sesiune pe an. 1874. Membrii locuitori in capitala camu simtiserã ceea ce se preparã si era intru asteptare cà si odeniôra apostolii in momentele pre candu carturarii si fariseii facea planuri cumu se puna man'a pe Isusu Nazari-nénulu. In una dinu siedintiele ordinare collegulu loru le descoperí starea lucrului cu óresicare irritatiune. — Sesiunea din an. 1875 a decursu in spirita multu mai calmu decâtu cele doue de inainte, in care mai alesu cestiunea alegerei de membrii noi, de cari se propunea multi, a datu ocasiune la dissensiuni fôrte seriôse. A ceré se inmultiésca membrii cu 10—12 noi, dintre cari unii cu totulu necunoscuti in lumea nóstra literaria, éra de alta parte a sta cu pen'a in mana, gata de a sterge subventiunea si a compune decretulu de dissolutiune, insemná pentru membrii vechi oã barbati cu caracteru firmu, a sta nemiscati dela locurile loru, pâna voru fi scosi cu gendarmi din localulu datu loru de càtra gubernenele de mai inainte pe langa decretu domnescu.

Toti romanii intelligenti, locuitori in afara de capitala, in provincia, cà si toti neromanii literati, càti audu despre persecutiunea permanenta, la care este supusa societatea academica romana asia dicundu indata din anulu alu doilea alu infintiarei sale, nu se pota mira destulu de acésta aparitiune; ei intréba dupa cause, dara ori-câte le-ai arata negru pe albu, nu'i satisfice; unii se turbura candu le audu, séu isi bātu jocu de romanii, iu fine alti iti vorbescu cà de nu sciu ce demonu reutatosu, carele nu ar suferí cà se aiba si romanii unu foculariu comunu

pentru știință, din care lucrându se reprezintă în afara față cu numeroșele societăți științifice ale altor popoare, modestă suma a științei câtă se afla la națiunea noastră, voi a determinată și zelul neadormit de a le cultiva barbațesce și a înainta în tresele.

În an. 1825 pe când se deschisese dietă Ungariei la Presburgu, clubul cel mai numeros compus din membrii aceleia, discută întra altele și cestiunea unei academii de știință, alu carei scopu principale se fia în anii de antaiu cultivarea limbii magiare, pe care o destinaseră înca pe atunci de limba oficială și națională exclusivă. Bucuri a eu care fu adoptată acea propunere, se prefacū în entuziasmu extraordinariu, cându junele capitani de cavaleria com. Ștefanu Széchenyi, care pe atunci de și magiaru, vorbia înca reu ungresce, oferi la fondulu academiei proiectate venitul anual alu dominiilor sale, adeca camu 60 mii florini. După cincini ani academi'a ungrescă de știință se infintă și se compuse din barbati de literă cumu a datu Ddieu, adeca de carii se află înainte cu 40—50 de ani în Ungari'a. Din acea di se fia mai cutediatu vreunu ministru ori chiaru palatinulu Ungariei a submina, fia și numai de departe, la temeliiile noiei societăți academice, știu că ar fi avutu de lucră cu intrég'a națiune-magiara. Sub ministeriulu Bach-Schwarzenberg, și Bach-Thun-Buol Ungari'a era tranșită la pamentu, divisa în cincini provincii, cele mai multe institutiuni ale sale desfintiate séu alterate în partile loru essentiali; dara pe academi'a de știință n'au cutediatu se o atace nici chiaru acei ministrii absolutistici carii se credea atotopotenti; celu multu au pusu se o spionedie, déca cumu va membrii ei voru fi facundu politica. Dara și aceia era multu mai întiepti și mai preve-dietori, decâtu se alunece vreunulu din ei în eróre asia de capitală. „Cultivarea limbii și a istoriei naționale mai pre susu de tôte,“ acestea era singurele probleme cu a caroru deslegare s'au ocupatu ei per eminentiam în cei diece ani ai absolutismului, éra pe langa aceea se perfecționă fiacare membru în specialitatea sa de predilectiune, așteptandu dile mai senine. La dictionariu au lucratu preste douedieci de ani.

Croatii cu serbii din imperiulu acesta înca au societate academică de știință, juna că și a noastră, modestă că și acésta, luptandu că și ea cu mari greutăți mai alesu pe terrenulu filologicu; dara dv. nu ati auditu și nu veti afla, că séu banulu Croatiei, séu ministrii ei se se fia încumetatu vreodata a lovi în acea societate, asia numai din chiaru-seninu, ori din rancuna; ure personali, vanitate de Logiotatos, și cu atātu mai pușinu din consideratiuni politice imaginate. Atātu le-ár trebui ministriloru, că se audia croatii, că ei iau la góna pe academi'a de știință.

Chiaru și serbii din Serbi'a își au societatea loru științifică infintată la a. 1847, prin urmare cu douedieci de ani înainte celei ro-

manesci, reorganizată sub protecțiunea statului la a. 1863 sub titlu de „Srpsko uceno društvo.“ Nu credu se fiți auditu dv., că vreunu ministru alu Serbiei ar fi cutediatu se lovésca în acea societate, fia din vanitate, că-ci nu este alesu și elu de membru, fia din „artiagu și ciuda,“ de ce societatea academică se nu voiésca a lua direcțiunea pe care 'și alesese dn. ministru, înca de cându i se arată fulgisorii pe sub nasu. În Serbi'a unu ministru că acela nu ar sta nici una lună pe scaunulu seu.

Vedi bine că societatea academică română lucra din tôte poterile sale în contra noiei direcțiuni dela Iassi; dara anume membrii sei cei mai betrani nu o facu acésta numai dela 1867 de cându s'a infintiatu și societatea juniloru din Moldov'a, ci ei lucra în direcțiunea diametralu oppusă, înca din anii de cându d. Titu Maiorescu nici nu se nascuse pe lume, și de cându dn. P. Carpu cunoscea pôte numai limb'a rusésca, nu și pe a noastră. Asia, betranii au lucratu în direcțiune oppusă celei dela Iassi înca de cându se află în societatea neuitatului loru collegu Ioanu Maiorescu alias Trifu dela Bucerdeă, și mai alesu de cându prin labórea și perseveranti'a generosului patriciu și mare patriotu dr. Nicolae Crețulescu se pusesera cele de antaiu temelii la una societate științifică în Munteni'a; ei lucră și de cându Domnulu țierei Barbu Știrbeiu a fostu decisu fundarea unei societăți științifice, în care pe langa alti barbati de merite seși află Tusculum alu loru acei betrani, carii își voru fi sacrificatu tóta viéti'a loru științei, literaturii, înse fara că seși asigură celu mai pușinu folosu materiale pentru casulu de a cadé la nepotinti'a betranetiloru.

Activitatea de care pôte fi aici vorba, o întielegemu asia, că precumu vomu vedea mai la vale, acea scólă, direcțiune, doctrină, numită nouă și jună dela Iassi, nici este nouă, nici jună, ci puru și simplu continuare, imitațiune, ori déca mai vréti, unu grosu plagiatu alu unoru scóle învechite, preste care popórale cele mai civilizate tocma în acésta epocă a noastră trecu la ordinea dilei.

Societatea Junimea cu direcțiunea sa cea nouă a fostu și mai este înca fôrte diligentă intru a critica și a combate „direcțiunea“ societății academice. Acésta înse a evitatu ori-ce polemii cu dens'a și si-a vediatu de lucru. În fine ceea perdiendu'si patienti'a vine se te ia de peptu, se te dea afară din casa, că cela din anecdota. Seși faca pe voiă. Numai bine se țiena minte, că apoi generațiunea care le succede, îi va trage pe ei nu numai până în pragulu usiei, ci îi va arunca pe pórta afara dreptu pe strata. Au nu vedeti că unii junisiori au și începutu se arunca cu oua stricate în cei mai mari cu 10—15 ani decatu ei. Progenies vitiosior?

Se punemu înse man'a pe cugetu și se ne întrebamu, nu cum-va direcțiunea combatută de cei dela Iassi este cea periculósa, prin urmăre că merita de a fi luată la góna. Las' că pe terrenulu

scientieloru despotismulu este nebunia de legatu, dara apoi care suntu acelea fructe ale labórei celoru dela Iassi, care aru merita se se ocupe cineva in modu seriosu cu ele? Au presentatu ei pe més'a natiunei unu dictionariu completu alu limbei nós-tre, pentru cá se póta dice in cunoscintia de lucru: acesta singuru este care merita a fi tiparitu pe spe-sele tierei si altulu nici-decumu? Istori'a Romaniei si a romaniloru preste totu este plina de lacune, uneori pe cate unu seculu intregu. Cate-din acelea le voru fi inplutu cei dela Iassi cu documente des-coperite de nou? Locuitorii tierei inca nu se cunoscu nici ei pe sine. Cate studie ethnographice si de ce valóre au facutu Societatea Junimea?

Agricultur'a in tóte ramurile sale se mai afla in starea sa primitiva. Cati agrónomi are societatea Ju-nimea in collegiulu seu, si déca'i are, ce au produsu aceia? Sinulu pamentului tierei póte fi consideratu cá si cumu nu ar fi cunoscutu de locu. Care sunt rezultatele stralucite ale cercetariloru geologice fa-cute de dloru in eursu de optu ani, pentru cá se póta dice betraniloru macaru asia: Voi sub iataga-nulu turcescu si sub baionetele rusesci nu ati facutu nimicu; dara éca noi in libertatea castigata cu san-gele si cu sudórea vóstra cea crúnta, in acesti noue ani amu facutu minuni; esiti de aici, lasati acestea locuri la dispositiunea nóstra.

Inca numai una intrebare si apoi lasamu in pace pe lectorii nostrii cu acésta matéria scabrósa.

Cine este societatea Junimea? Ce este acea di-rectiune noua dela Iassi, despre care se totu vor-besce de cati-va ani incóce? Din partea nóstra mar-turisimu, cá nici-odata nu iam potutu da definitiunea. Ni s'a parutu si noie adesea, cá scopulu ei nu póte se fia curatu literariu, cá trebue se mai jóce la midiu-locu inca si altu-ceva. Din unele polemii si asia nu-míte „critice“ te orientai si mai reu, cá-ci ele ti se pareau numai cá nesce efecte ale mancarímei de a face cineva parada cu sciinti'a sa, séu mai bine cu dialectic'a sa, adesea fórté stangace. Éta inse, ca in dilele acestea ne veni in ajutoriu „Press'a“ cá organu alu partitei conservative liberale, alu carei su-fletu este dn. dr. Vas. Boierescu, bravu barbatu, a-deveratu romanu, iubitoriu de scientie cá si de li-bertatea dreptu intieléasa, si in Nr. 55 din 10/22 Mar-tiu a. c. ne descoperí acestea:

„A se defini ce este nou'a directiune din Iassi, séu junimea, dupa cum ii place cate odata a se in-titula, ar fi ceva greu de a se face. Cuventulu este simplu: chiaru membrii din acea directiune nu potu insii se'si definésca asociatiunea d-néloru.

Nu ne vomu perde dara in definitiuni. Luandu faptele, vomu putea, in cateva cuvente, scia ce este acea noua directiune. Faptele ne proba cá ea con-stitue o fórté restrinsa asociatiune intre cateva per-sóne; faptele ne mai spúnu cá aceea asociatiune s'a formatu sub pretestu literariu; inse scopulu ii este politicu. Dara care este acestu scopu?

Aci lucrulu este éru greu de definitu. Cei din directiune dicu ca si ei suntu conservatori; inse noi respundemu ca este conservatoru si conservatoru, cumu este liberalu si liberalu. Ce feliu de soiu de conservatori suntu cei din nou'a directiune?

Se consultamu éru faptele.

Faptele ne spunu ca d-loru pe la 1871, au fa-cutu o petitiune (in care s'au surprinsu si cateva sub-scrieri de buna credintia), prin care se cerea modi-ficarea constitutiunei actuale, introducerea pedepsei cu mórtea, si alte asemenea reforme, care ne facea a retrograda cu cateva diecimi de ani inapoi, si care suprimau, in faptu, regimulu reprezentativu. Din acé-st'a se vede indestulu, la ce estremu ajungu acei con-servatori din nou'a directiune!

Dloru au mai probatu, in faptu, cá tient'a le este ministeriulu, cu ori-ce pretiu. Se admitemu inse cá buđu si acestu scopu. Ne intrebamu inse: ce usu au facutu de putere, candu au capetat'o?

Faptele ne mai spunu cá dloru suntu contra instructiunei superióre; cá urescu lumin'a, cá se temu de profesori si de ómieni invetiati; si cá nu se sfíescu, spre a'si satisface pasiunea, a viola legile in modulu celu mai semeti. Faptele ne arata cá dloru suntu contr'a puterei armate a tierei si contr'a spiritului de militarismu, singurulu care, dirigiatu cu prudentia si cu economia in cheltueli, ne póte asigura esistent'a nationala. Faptele ne-au mai probatu ce desastrosu sistemu financiariu au, sistemu care ne aru duce la o bancruta sigura. In fine faptele au probatu si probéza cá suntu incapabili de a produce ceva, fia in instructiune, fia in armata, fia in finantie, fia in lucrari publice; si cá totu ce potu face este de a se isola de natiune, a devení tirani, a superescita pas-siunile, si a compromite ori-ce cauza voiescu a sus-tiené!

Éta, dupa faptu, judecandu, in cateva cuvente, ce este acésta noua directiune. Gubernulu actualu este guvernulu seu, adeca alu unei fractiuni, alu unei secte, nu alu unui partidu.

Dara cumu acésta?

Faptele érași vinu a o proba. In acestu gu-bernu nou'a directiune are patru ministrii; si éta cumu: ministrii cari suntu de dincóce de Milcovu, tóta lumea scie cumu stau: dn. Al. Lahovari nu are nici partidu, nici amici politici; dlui este si va fi cu toti aceia cari ilu voru tienea la ministeriu: dlui dara este acumu alu noiei directiuni, fiindu-cá ea bine-voesce a'lu tiené ministru etc. etc.“ Nr. 55.

Ne simtimu obligati a da crediementu deplinu acestoru descoperiri ale Presse. Dn. Maiorescu siedit mai multu de unu anu alaturea cu dn. Boierescu in ministeriu. Pe acelea scaune avura ocaziunea cea mai buna de a se cunósce unulu pe altulu; apoi dn. Boierescu cá professoru de drepturi, cá fostu mai in-ainte directoru la liceulu S. Sava, este din cei mai competenti de a judeca despre collegulu sen in ra-mur'a instructiunei publice si pe terrenulu literariu,

era că barbatu de statu a potutu petrunde curendu tendentiele politice ale ddloru Carpu-Maiorescu & Comp. Cunoscendu unele că acestea, lectorii nostri nu se voru mira că se mai afla ómeni carii si-au pusu pitiorulu in pragu, că se omóre societatea academica romana. Mai biue de 40 de ani pedeps'a mortiei in Tiér'a romanésca este stérsa; din dilele turciloru omu de man'a hoheriului (gúdea) nu a ca-diuta; pentru executorulu sententiei de morte nu este expressiune in limb'a nóstra, ci tóte câte se audu la noi, sunt straine: că hinghieriu, nemt. Henker, hoheriu ungresce hohér, era gúde este turcesce. Directiunea noua are pofta se restituie pedeps'a mortiei. Déca se cere că se fia taiati, inpuscati, spendiurati, trasi in tiépa individi, de ce nu si societatile literarie care nu convinu unei directiuni, ale carei scopuri semena a fi atáta de misterióse?

Societatea academica romana va mai sustienea inca si acésta lovitura de maciuca, era intr'aceea representantii natiunei voru avea tempu de a observa, in ce modu ministrii sei ii sedusera, că se si compromitta in ochii Europei si chiaru in ochii ulemaliloru turcesci reputatiunea de patroni ai scientiei si ai literaturii nationale, dupa aceea isi voru corregge errórea ce nu se póte escusa cu deficite in bugetu si cu nimicu pe lumé atunci, candu e. verb'a de a pune pe altariulu Minervei romane ticalosi de 10—20 mii de lei.

Scól'a dela Iassi combate intre altele limb'a in care se scrie in societatea academica romana. Las' se o combata, pentru că prin critica se esimu la adeveru. Óre inse limb'a pe care o cultiva acea scóla, nu merita nici-o critica? In adeveru că pana acilea mai nimeni nu aflá cu cale a'si perde tempulu cu asemenea critice. Numai dn. Hasdeu nu'si pregetá a da in dilele trecute unu exemplu drasticu din limb'a pe care o cultiva membrii „scólei noue,” citandu din una traductiune a dlui P. P. Carpu unele versuri, pe care, pentru că se le citesci asia cumu sunt scrise, ar trebui se pronuati limb'a nóstra precumu o pronuntia de ex. rutenii din Maramurasiu, Bucovin'a, Galiti'a. Se vedemu inse totu ce dice dn. Hasdeu in acésta materia.

Red. Tr.

„Distribuirea medaliei „Bene-Merenti.”

Prin unu decretu din 4 Martiu se acorda dlui Vasile Alexandri pentru meritele literarie medalía „Bene-Merenti” clas'a I.; dlui Odobescu pentru scrierile sale archeologice medalía „Bene-Merenti” clas'a I.; dlui Titu Maiorescu pentru scrierile sale critice medalía „Bene-Merenti” clas'a I.; dlui N. Grigorescu pentru distinsulu seu meritu in pictura medalía „Bene-Merenti” clas'a II.; dlui dr. G. Obedenaru pentru publicatiunile sale statistice si económice medalía „Bene-Merenti” clas'a II.

Éta si intimpinarea ce dn. B. P. Hasdeu face prin Pressa acestei distribuiiri:

„Domnule redactoru! Monitoriulu de astadi, joi

11 Martiu, vorbindu despre prim'a distributiune a medaliei nationale „pentru meritu,” a facutu pe fórté multi se ridia; dara puçini cutéza a'si manifesta acésta ilaritate in publicu, pentru că nu cumva se li se impute, că suntu miscati de paraponu (suparare.)

Fiindu-cà o asemenea banniéla nu me póte atinge pe mine, care posedu de multu o „mare medalie de auru pentru meritu,” din propri'a initiatiua a Mariei Sale Domnitoriului, fora nici o recomandatiune din partea vreunui ministru, m'amu hotaritu dara a es-prima eu impresiunea produsa de acestu numeru alu íóiei oficiale asupr'a maioritaii celei sanetóse a lectoriloru. *)

Dn. Carpu declarase mai deunadi in camera, că este „continuatoriulu dlui Maiorescu,” si acum'a totu dn. Carpu vine de confere o medalia dlui Maiorescu!

Deci: dn. Maiorescu a decoratu pe dn. Maiorescu.

Éta in ce modu nou'a creatiune devine ridicola din capulu locului:

Veteranii actuali ai literaturii romane suntu dd. M. Cogalniceanu, C. Bolliacu, Gr. Alesandrescu, V. Alexandri, T. Laurianu, C. A. Rosetti si Ionu Ghic'a; ér' dintre cei ce ne ilustréza in strainatate dóm'n'a Dor'a d'Istria.

Acestia, si numai acestia aveau dreptulu la prim'a distributiune a medaliei nationale „pentru meritu,” cà-ci ei singuri au meritu a fi deschisu calea altor'a, astu-feliu, cà tener'a generatiune' trebue se le conserve ori unde primulu locu, salutandu'i cu respectu si cu recunoscintia, chiaru atunci candu ii intrece.

Asia aru fi facutu unu ministru seriosu alu instructiunei publice.

Tocmai de aceea in sa n'a facut'o dn. Carpu.

Ne asteptamu, că unu altu numeru alu Monitoriului se decoreze pe dn. Samsonu Bodnarescu pentru faimósele sale epigrame, séu pe insusi dn. Carpu, acestu Pralea de „noua directia,” pentru parodi'a lui Macbeth, pe care o incheia prin:

Nu vrau se resipescu, sadárnic scump'a vreme,
Facúndu in deósab, marunt'a socotéla,
Iubirei fiacarui, că se me pótu plati.
Veri si nobili Thani, de astadi inainte
Fiti comiti, ci anteu se bucuru in Scotie
De acésta onóre. Ce ne remane-a face
Ce trebui semanat dupa vreme si locu; —
Cà chiamara 'napoi aceloru ci-au fugitu,
Cautand a scapa de-a tyranului lati,
Cà punerea la mané a cruntiloru ministri
De-a mortului casapu, de-a dracescii regini,
Ce insusi cumu audu si'a ridicatu viéti'a,
Si tóte celelalte . . . . .**)

Hasdeu.“

(Dupa Tromp. Carpat. 14 Mart.)

*) Nici pe membrii societatiei academice romane nu póte cadé asemenea prepusu, cà-ci ei inca posedu de multu aceeași medalia, totu din iniciativ'a propria a Mariei Sale Domnului.

Red. Trans.

***) Macbeth, tragedia de Shakespeare, tradusa din englescesce de P. P. Carpu, Iasi 1864, p. 108.

Ceva despre Bucovin'a.

(Fine.)

Calatorindu imperatulu Iosifu II. in Iuniu 1783 prin Bucovin'a, scrise prin biletulu seu de mana ddo. Cernauti, 19. Iuniu 1783 catra presidentulu aulicu de resbelu din Vien'a armatórele: „5-to.. consiliulu aulicu de resbelu are se tramita imediatu pre unu auditoriu ghibaciu incóce, care cunósce limb'a tierii, pentru cá procesele se inmultiescu fórte;“ si mai de parte: „7-mo oficiulu directoriloru de districtu si alu ispravniciloru este fórte insemnatu, si natiunea e astu-feliu, cá are mai multa incredere in prepositi de alte nationalitate, decâtu in ai sei. Prin o alegere buna de subiecte straine spre ocuparea acestoru posturi se va face mai multu bine, decâtu déca s'ar ocupa aceste posturi prin mazili séu alti bastinasi de aici, mai cu séma din Moldov'a. Póte se voru poté afla cateva subiecte bune in Banatulu Timisiorii, carii cunoscú limb'a valacha, spre a'i intrebuintiá aici cu succesu.*)

Prin acelasi biletu de mana denumí Iosifu II. pre boieriulu romanu Vas. Balsiu de concipistu aulicu la consiliulu aulicu de resbelu, motivandu acésta denumire in biletulu susu-amentitu astu-feliu: cá se se afle cineva la consiliulu aulicu de resbelu, care cunósce limb'a tierii de aici.**)

La oficiulu fiscalu din Galiti'a se instalà unu adiunctu, care cunoscea limb'a romana. Oficiulu „Landrecht“ din Lemberg functioná cá foru privilegiatu pentru nobilimea Bucovinei, si capatá mai multi amploiati, cari cunosceau limb'a romana.***) In urm'a unei ordonantie a cancelariei de curte din 28. Oct. 1786 se tradusera in limb'a romanésca armatórele legi: procedur'a civila, procedur'a concursuala, patentulu tacseloru, procedur'a in casuri de succesiune (ereditate, mostenire), prim'a parte a codului civilu, urmandu apoi si partea a dou'a, norma de jurisdictiune, patentulu asupra pertractarii certeloru de iobagie pe calea civile si giudiciale, poruncile pentru pe-

*) 5-to. . . der Hofkriegsrath hat daher allsogleich den geschicktesten Auditor, der die Landessprache versteht, hieher zu schicken, weil die Criminalprocesse sich sehr anhäufen und die Civilprocesse auch unendlich sind.

7-mo. Die gute Vorsehung der Districtsdirectores und Ispravnikenstellen ist allhier sehr wichtig und die Nation so beschaffen, dass sie in Vorgesetzte fremder Nation mehr Zutrauen hat, als in jene so von der ihrigen sind. Durch eine gute Wahl fremder Subjecten zur Besetzung dieser Stellen wird also viel eher das Gute gewirkt werden, als wenn solche durch Masillen oder andere hiesige Landeskinder, besonders aus der Moldau, verwaltet würden. Vielleicht lassen sich noch ein Paar gute Subjecten, die der walachischen Sprache wohl kundig sind, in dem Temesvarer Banat ausfindig machen, um sie allhier mit Nutzen verwenden zu können.

**) Handschreiben 19. Juni 1783 . . . damit sich jemand beim Hofkriegsrathe befinde, dem sowohl die hiesige Landessprache (d. h. die romanische) besonders in Justicialerkenntnissen, als die Beschaffenheit der Bukowina hinlänglich bekannt ist. (W. Ztg. 1875 Nr. 223.)

***) Biedermann: W. Ztg. 1875 Nr. 223.)

depsirea supusiloru neascultatori, si norm'a asupra „zalógeloru“ reale. Aceste legi se tiparira in 400 de esemplare si se impartira in tóte partile Bucovinei.*)

Din tóte acestea se vede, cá alta limba afara de cea romanésca si germanésca nu se intrebuintiá in nici unu oficiu publicu din tóta tier'a. Acuma se intrebuintiédia esclusivu cea germanésca in tóte oficiurile publice.

Se venimu acuma la statistio'a comparativa a locuitoriloru din Bucovin'a.

Dupa censulu indrumatu de generariulu br. Spleny in an. 1776 se aflara capi de familie: 197 boieri si mazili, 149 ruptasi, 415 preoti, 86 dascali, 466 calugari, 88 calugaritie, 285 impiegati inferiori, 45 negotiatori, 14,992 tierani, 58 armeni, 526 jidovi, 294 tígani.

Prin patentulu din 14. Martiu 1787 boierii cei mai insemnati si mazilii capatara baroni'a, ceialalti capatara titlulu de cavaleri, éra ruptasiloru se derogá titlulu de nobilitate.

Precumu vedemu, numerulu boieriloru si mazililoru bastinasi éra pe vremea incorporarii Bucovinei cu Austri'a fórte insemnatu.

Toti aveau celu puçinú câte o mosia, partea cea mare inse aveau in stapanirea loru mai multe moşii si sate si formau clas'a cea mai insemnata si mai avuta in tíera. De nationalitate romani érau in capulu tuturoru afaceriloru relative la starea tierii, la tóte impregiurarile mai importante érau consultati de cátra „guberni'a“ imperatésca si sfaturile loru totu-déun'a considerate. Dara cu lipirea Bucovinei de Galiti'a, cu incurcarea afaceriloru publice si interne ale tierii, numerulu loru se totu impuciná, cea mai mare parte se retrase in Moldov'a, lasandu ingrigirea moşiloru in man'a vechililoru.

Boierii Armusioia, Basiota, Hurmuzachi, Iamandi, Cantacuzinu, Conáchi, Milo, Murguletiu, Niculcea, Şturza, parasira curendu Bucovin'a si locuira in Moldov'a; numai Hurmuzachi se întórse din ei inapoi si remase in tíera. Intre cei ce nu se miscara de locu din Bucovin'a, éra boieriulu Cârstea in Costin'a, Balsiu in Ştupc'a si Logotheti in Cernauti.**)

Ce se atinge de ruptasi, derogandu-li-se titlulu de nobili prin patentulu susu-amentitu, acestia decadiura totu mai multu, cea mai mare parte devení simpli lucratori si posesori de pamentu, multi se retrásera in Moldov'a, éra o mare parte din ei se rutenira. Chiaru astadi sunt o multime de ei, ce pórtá nume vechi si istorice romanesci, dara nu'si mai cunoscú limb'a, cu tóte cá la óresi-cari ocazioni afirma, cumu-ca suntu romani.

Lucru insemnatu este, ca pe vremea incorporarii

*) Biedermann: W. Ztg. 1875 Nr. 223.

**) Biedermann: W. Ztg. 1875 Nr. 221. Mittheilungen aus dem Gebiete der Statistik 3. Jahrg. I. Heft. Wien 1854. Ficker.

acestei țieri cu imperiul austriac erau 415 preoți, pe când astăzi se află în toată Bucovina numai 278. Această împregiurare se explică ușor, deca vom considera, cătu de puține cunoștințe se cereau atunci pentru această stare, pe când în ziua de astăzi se cere de la aspiranții acestei stări același studiu preliminar, că pentru toate stările mai înalte, și teologia formădea acum o parte integrantă a universității din Cernăuți. Dară precum se poate lesne înțelege, conformu cu cultura spirituală era și starea lor materială foarte deplorabilă, căci populația Bucovinei era neînsemnată, și pe lângă această considerându, că Bucovina avea pe acea vreme 229 de sate, veniau terminu mediu mai ca 2 preoți pe unu satu. Numerul calugarilor, 466, se micșura cu totul prin desrădăcarea monastirilor și a schiturilor. Astăzi sunt în toate cele trei monastiri ale Bucovinei, adică în Putna, Dragomirna și Sucevița numai 37 de calugari. Calugăria nu există de felu.

Ce se atinge de împiegătii inferioari, aceștia se împartiau în glotasi, logofeti de ispravnicie, amblatori, arnauti, ceausi, calarasi și yatamani, și aveau a implini hotărârile și orenduirile ispravnicilor și ale vornicilor.*)

Amu disu, cumu că generalulu Spleny îndrumă numărarea capilor de familie, alu careia rezultatu 'lu amu amentitu mai susu.

Pe lângă această inse mai îndrumă Spleny și unu censu alu tuturor locuitorilor din Bucovina. Resultatulu acestui censu a fostu 75,000 de locuitori împartiti în 12,500 de familii, și locuindu în trei orășe, adică Suceava, Cernăuți și Siretu, și în 229 de sate. Dintre aceștia erau după cum pretinde o tabelă istorică a camerei de comerț din Cernăuți edată în a. 1875, 35,000 de romani, 12,000 de ruțeni,**) restulu se împartă între armeni, jidovi și țigani. Acești din urma formau unu numeru multu mai însemnat decâtu alu armenilor și jidovilor la unu locu.

Dară din raporturile lui Spleny și Enzenberg catra curtea imperială, apoi din descrițiunile mai multor calatori învețiați, precumu: Göhlert și Gray, se vede cumu-că acestu censu este defectuosu, că adică numerulu romanilor e prea micu calculatu, éru celu alu ruțenilor și alu celorlalțe nationalități prea mare, căci persoanele amentite se exprima astu-fel: „den Grundstock der Bevölkerung bilden die moldauischen Walachen, hie und da höret man auch slavisch, armenisch und jüdisch sprechen.“***)

*) Moldov'a. Beiträge zu einem Urkundenbuche für die Moldau und Bucovin'a. I. Heft. Wien 1862. Wickenhauser.

**) Aici facemu atentu la contradicerea acestei tabele a camerei de comerț cu raportulu celu estinsu alu acestei camere din a. 1862—1871 (Lemberg 1872), căci în acestu raportu se dice: „denn es gab um jene Zeit, mit Ausnahme des russisch Kampulunger Okols nur sehr wenige Ruthenen in der Bucovina.“

***) Hacquet: Neueste physikalisch-politische Reisen. Nürnberg 1790.

În decursulu încorporării Bucovinei cu Austria, adică de la a. 1775 până în zilele de acum a crescutu populațiunea Bucovinei în modu foarte considerabilu. Romanii, ruțenii, germanii, polonii, armenii și jidovii, totu s'au înmulțitu. Cumu s'au înmulțitu numerulu slaviloru, amu amentitu mai susu. Celu mai mare contingentu alu acestei nationalități lă capatu Bucovina din Galiti'a, emigrarea lor de acolo încôce era favorisată de împregiurari. Aici aveau multu ce castiga, dincolo n'aveau nimica ce perde. Nu era totu așa și cu romanii. Din Moldova și din Transilvani'a nu se fragea nimene încôce, și din alte parti nu aveau de unde veni, deci creșterea populațiunii române a urmatu numai pe calea naturală productivă.

Germanii, atrași de rădăcarea comerțului și prosperarea meseriilor în Bucovina, formădea coloniile după coloniile și se stabilira mai cu seama în orășe; dară afara de această ocupă și urzira chiaru mai multe sate, unde locuescu și până astăzi. Armenii suntu numai puțini. Cei mai mulți locuescu în Suceava, puțini în Cernăuți și pe la țiera. Totu se distingu prin spiritulu lor comercialu, prin zelulu și energi'a, ce desvolta în toate afacerile. Cea mai însemnată parte a jidoviloru a emigratu din Galiti'a, numai puțini din Rusi'a. Polonii au trecut încôce din Galiti'a, mai cu seama pe vremea alipirii Bucovinei cu Galiti'a. Numerulu lor inse nu este mare. Ungurii secui au emigratu încôce din Transilvani'a pe timpul lui Iosif II.

Toate aceste nationalități, precumu amu disu, s'au înmulțitu până acum în modu foarte considerabilu. După censulu din anul 1869 se află în Bucovina 207,000 romani, 186,000 ruțeni, 3000 lipoveni, 47,000 germani, 5000 poloni, 9500 maghiari (secui), 2000 armeni, 47,700 jidovi și 4800 de țigani, cecchi, morăvi, slovaci, franceși, italieni și turci. Majoritatea relativă între toate nationalitățile din Bucovina formădea așa dară în an. 1869 romanii, căci numerulu lor era cu 21,000 mai mare decâtu alu ruțeniloru, cu 160,000 mai mare decâtu alu germaniloru și cu 159,000 mai mare decâtu alu jidoviloru, și cu 183,000 mai mare decâtu alu tuturor celorlalțe fracțiuni de nationalități la unu locu.

Se nu scapamu inse din vedere, cumu-că acestu censu este făcutu sub conducerea unor amployați străini, neamici romaniloru; se nu uitamu, cumu-că romanii au fostu mai totu-deună în opoziție cu gubernelnele felicitate; se nu uitamu mai departe, cumu-că în interesulu nationalitățiloru straine din Bucovina, în interesulu amployațiloru străini și alu guberneloru deosebite au fostu de a micșora numerulu romaniloru în statistică oficială cătu se pôte de multu, și atunci vomu înțelege, cumu-că numerulu lor trebuie se fia în realitate multu mai mare, și alu nationalitățiloru celorlalțe multu mai micu, decumu ilu arată datele statistice.

Aceștia relativu la datele statistice din a. 1869.

Se veninu acuma la unele date statistice din a. 1871 relative la miscarea populatiunii din Bucovin'a si se ne tienemu de raporturile camerii de comertiu din Cernauti, cari suntu foarte esacte si instructive.*)

Dupa aceste raporturi si date statistice avea Bucovin'a in an. 1871: 511.964 locuitori; dintre acestia erau 209,116 romani, dintre cari 641 erau romani din alte tieri; fiindu asia dara numerulu romanilor din tiéra 208,475; numerulu rutenilor era 191,195, între cari 12,461 erau ruteni din alte tieri, straini si nenaturalisati, fiindu asia dara numerulu rutenilor din tiéra 178,734; numerulu germanilor era 41,065, numerulu jidoviloru 47,754, alu unguriloru 8586, alu lipoveniloru 3043, alu slovaciloru 1190 si alu altoru nationalitati 9998. Calculandu in procente, erau 42.4% romani, 36.4% ruteni, 8.2% germani, 9.2% jidovi, 1.7% unguri, 0.6% lipoveni, 0.2% slovaci si 1.3% alu altoru nationalitati. Numerulu romanilor era asia dara in an. 1871 cu 29,741 mai mare decâtu alu ruteniloru, cu 167,410 mai mare decâtu alu germaniloru, cu 160,721 mai mare decâtu alu jidoviloru, si cu 185,658 mai mare decâtu alu tuturor celoralalte nationalitati la unu locu.

Deca luamu deci datele statistice oficiale de bazea unor cercetari comparative, nu potemu, decâtu se ne minunamu de indrasnel'a unor individi fara capataiu si fara simtiu pentru adeveru, cari au cutezatu in tempulu din urma a afirma in unele brosiuri, cumu-cà numerulu romaniloru din Bucovin'a e mai micu decâtu alu ruteniloru, încercandu a mistifica prin astu-feliu de absurditati opiniunea publica. Astu-feliu de machinatiumi, elocite in crieri unui individuu reu-voitoriu si fara simtiu de dreptu si adeveru, nu merita alta-ceva, decâtu dóra desconsiderare si despretiu. Cela ce este unu lasiu, se falesce totu-déuna cu curagiulu seu; neonestulu vorbesce de onestitate, si paserea malaiu visedia. La acésta au a se reduce elacubratiunile amintitiloru individi impreuna cu povestile loru istorice, statistice si etnografice, carora li s'ar siedé multu mai bine a figura intr'o colectiune de anecdote, decâtu intr'o brosiura seriósa.

Dara se urmamu cu schiti'a nóstra inainte.

Vorbindu despre censulu amintitu din a. 1869 alu populatiunii din Bucovin'a, Dr. Ficker, siefu de sectiune si presidente alu comisiunii centrale statistice din Vien'a, dice, cumu-cà numerulu ruteniloru este „etwas zu hoch,“ celu alu poloniloru „gewiss zu hoch,“ éra celu alu germaniloru si alu celoralalte nationalitati „zu niedrig.“**)

Éta dara opiniunea unui barbatu de sciintia, care pe langa acést'a are tóte d-tele statistice sub ingrigirea oficiulu seu, si care cunosce Bucovin'a

forte bine, de óre-ce a traitu in ea unu tempu indelungatu.

Cunoscintiele sale despre Bucovin'a, basate pe unu studiu indelungatu si ajutate de midiuócele ce'i stau la dispozitiune cá presidentelui comisiunii centrale statistice, le-au publicatu Dr. Ficker intr'o brosiura, ce au aparutu in tempulu din urma sub titlulu: Hundert Jahre 1775—1875. Recomandamu deci acésta brosiura celora ce voru se aiba o cunoscintia despre starea actuala a Bucovinei.

Afara de acésta brosiura a mai esitu o tabella, edata de camera de comertiu si industria din Cernauti si intitulata: „Culturzustände im Herzogthume Bucovina.“

Dupa acésta tabella comparativa numera Bucovin'a in diu'a de astadi 543,426 de locuitori, impartiti in 120,380 de familii cu 99,243 de case. Dupa nationalitate suntu in Bucovin'a 221,726 de romani, 202,700 de ruteni, 43,374 de germani, 51,617 jidovi, 9238 de unguri, 3260 de lipoveni, 1087 slovaci si 10,307 de locuitori de diferite alte nationalitati, precumu poloni, armeni, mohamedani, tígani etc.

In aceste numere suntu inse cuprinse si persoanele straine nenaturalisate in Bucovin'a, „nicht zuständig,“ precumu dice espressiunea oficiala.

Numerulu acést'a ilu vomu subtrage dela numerulu totale, si adeca dela numerulu totale alu romaniloru vomu subtrage yr'o 641 de romani din alte tieri, dela numerulu ruteniloru vomu subtrage celu puçinu 12,461 din alte tieri, streini, nenaturalisati in Bucovin'a, dela celu alu germaniloru 555, dela celu alu jidoviloru 2787, dela celu alu unguriloru 116, dela celu ala lipoveniloru 92, dela celu alu slovaciloru 0 si dela celu alu tuturor celor'alalte nationalitati 3367. Astu-feliu aflamu in tempulu de astadi in Bucovin'a 221,085 romani, 190,239 de ruteni, 42,819 germani, 48,830 jidovi, 9122 unguri, 1087 slovaci si 6840 de locuitori de alte nationalitati.

Vedemu deci cá si dupa acésta tabella statistica, publicata cu ocasiunea iubileului Bucovinei, romanii formedia majoritatea relativa între nationalitatile din Bucovin'a.

Cu acést'a terminamu schiti'a nóstra despre Bucovin'a. Scopulu nostru a fostu de a lamuri celu puçinu incatüva opiniunea publica despre acésta tiéra din fundulu resaritenu alu imperiulu austriacu, si a le da romaniloru de aicea cateva date statistice la mana, cá se scia ce se faca si cumu se se pórté facia cu invectivele unor persoane de rea-credintia si neamice poporulu romanescu. In calendariulu anului viitoriu vomu prourmá acésta schitia in privinti'a tuturor ramurilor de activitate a poporulu romanescu din Bucovin'a, din tempulu venirii sale sub imperiulu austriacu.

T. V. St.

*) Ficker: Hundert Jahre. 1875. Wien. W. Ztg. 1875, Nr. 235. Pr. Biedermann.

**) Hundert Jahre. Wien 1875. Dr. Ficker.

Cunoscintie din istori'a si vieti'a turciloru.

Istori'a patriei n6stre comune e strinsu legata cu istori'a imperiului otomanu. Causele la evenimente nenumerate nu se potu afla, decatu numai in istori'a numitului imperiu si preste totu in caracterulu turciloru si in ale loru institutiuni, pe urm'a carora trecura chiaru cuvente turcesci in limb'a n6stra. Urmele loru au remasu inca si in legile Ungariei si ale Transilvaniei. Romani'a propria disa mai st6 pana in dio'a de astadi in relatiuni politice cu imperiulu turcescu. In momentele de facia cestiunea orientala e pusa 6rasi la ordinea dilei, s6u mai bine, ea se afla in permanentia. Cine se o intiel6ga f6ra ajutoriulu istoriei otomane?

Societatea academica romana a facutu f6rte intieptiesce, candu a decisu c6 se se traduca si tipar6sca cu spesele sale Istori'a imperiului otomanu, scrisa odin6ra de principele Dimitrie Cantemiru cu mare cunoscintia de lucruri si cu adeverata diligentia de feru. Traductiunea facuta de dn. dr. Ios. Hodosiu, reveduta in sectiunea istorica, se si afla sub pressa; 18 c6le pana la Suliman I. s'au si tiparitu. Va dice cineva: Hammer-Purgstall, Zinkeisen s. a. sunt mai noi. Fia si mai noi, si mai buni, dara c6ea ce este mai interessantu pentru romani vei afla numai in Cantemiru. Anume dintre notele acestui scriptoriu sunt f6rte multe atatu de instructive pentru noi, in catu tienemu c6 aru trebui se le cun6scemu cu totii. Cantemiru studiase la faci'a locului serie lunga de ani, nu numai limbile orientali si istori'a Turciei din documente autentice, ci si caracterulu, datinele, insasi religiunea mohamedana, in c6tu paralele de care trage densulu ici colea intre doctrinele Christianismului si ale Islamului, te punu la mirare. Ce pecatu; c6 acea istoria scrisa de Cantemiru a remasu apr6pe doi seculi ascunsa de inaintea publicului romanescu! Spre a justifica assertiunea n6stra, vomu reproducu numai cateva note pe care le credemu a fi mai instructive din istori'a lui Cantemiru; si fiindu-c6 la mohamedani religiunea cu politic'a sunt f6rte strinsu legate, vomu alege mai alesu de acelea, care se ocupa cu amendoue.

Red. Tr.

Superstitiune. In Prus'a s6u Bursah era o vasta manastire, despre care se spune c6 pe timpii imperatorulu crestini incapeau cinci mii de monachi; astadi e transformata in giamia s6u templu, si si tiene numele vechiu de manastire. Turcii narr6dia lucruri surprindet6rie despre acesti monachi intr'o carte intitulata Iacobi Madianu. Ei dicu intre altele, c6 monachii aceia nu manca decatu cate o oliva s6u smochina in siepte dile, si c6 din inaltimea muntelui Olimpu, numitu la turci Kiesish Daghi, s6u muntele calugariloru, ei sb6ra prin aeru pe deasupr'a marei Marmora pana la baseric'a Sta Sofia in Constantinopole. Candu vreunu crestinu aru voi se traga la indoi6la veritatea acestei naratiuni, turculu o prob6dia,

cumu? dic6ndu, c6 asia este scrisu in carte; si elu crede c6 atat'a e destulu. In generalu, neinvetiatii turci credu c6 nu p6te fi falsu aceea ce e scrisu in cartile loru. Prob'a despre ac6sta credulitate este urmat6ri'a istori6ra curi6sa, care s'a petrecutu pe tempulu meu in Constantinopole, si care credu c6 nu e in contradicere cu scopulu meu, d6ca o voi aduce aici c6 proba a credulitatei loru. Sub sultanulu Mustafa, fratele imperatorulu de acumu Achmedu,*) era in Constantinopole patriarchu grecescu unu anume Callinicu, omu destulu de invetiatu in grecesce, prelatu de purt6re ireprobabile. Miuteveli s6u procurorii moscheei sultanei Valida**) ilu provoc6 neincetatu c6 se plat6sca interesele dupa banii cari detori6 bese-riciei. Patriarchulu nu avea bani, si se rog6 de acesti colectoru se astepte pana luni in septeman'a viit6ria. La terminulu pensu, colectorii vinu si insistu mai multu c6 se plat6sca banii. Patriarchulu mai cere o septemana: atunci celu mai betranu dintre colectorii i dise: „Ce sunt aceste minciuni, patriarchule?! Cartile n6stre ne inv6tia, si noi credemu f6rte, c6 monachii vostri din betrani nu numai se infiorau de pecatulu minciunei s6u de ori-ce alta fapta rea, ci inca ajunsesera la unu gradu atatu de inaltu alu virtutei, in catu ei sborau prin aeru si treceau din muntele Olimpu din Bithyni'a (ei intielegea muntele Olimpu din Bithyni'a, 6ra nu pre celu din Greci'a) pana la Sta Sofia in Constantinopole si inderetu; si c6 ei faceau si alte minuni, cari intreceau t6ta puterea omen6sca.“ Patriarchulu, cumu era omu glumeti, respunse: „Nu numai monachii nostri cei betrani au facutu aceste minuni; le facemu si noi pe t6te dilele. Eu inca sboru de aici de multe ori la Pera (le vorbia in palatulu seu din Phanaru). Dar' eu mai bucurosu sboru dupa apusulu s6relui, si nu prea susu, c6 se nu me ved6ia multimea, si se mi impute c6 sunt unu impostoru s6u magu.“ „Nu v'amu spusu — replicara turcii — c6 acelea sunt scrise in cartile n6stre, si in cartile n6stre nu sta alt'a decatu adeveru.“ Cu t6te ac6ste, trebuie se marturisimu c6 nu toti turcii credu asia. Intr'unu poporu asia mare sunt multi 6meni luminati, cari nu credu t6te cate sunt in Alcoranu; numai catu nu cut6dia se spuna in publicu ceea ce cugeta ei. Contrariulu se adeveresce prin urmat6ri'a istoria. Eu intrebaiu odata pre doctulu turcu Saadi Effendi, carui singuru amu de a multiami totu ce sciu turcesce, c6 elu, c6 matematicu mare ce este, si atatu de amblatu in sciinti'a democratica, cumu p6te se cr6da, c6 Mohamedu a taiatu lun'a in doue, si c6 a prinsu in manec'a sa diumetatea care cadea din ceriu? Elu mi respunse: „Dupa cursulu naturei ac6st'a este imposibile; ba

*) La a. 171 candu auctorulu scri6 ac6sta istoria.

**) Valida Sultana e mam'a imperatorulu regnante; cumu amu dice noi: d6mn'a mam'a imperatrice. Auctorulu tract6dia despre acestu subiectu pe largu in not'a 36, la capu I. cartea IV. Tr. Angl.

este chiaru in contr'a principiiloru naturei. Dar' acestu miracu este scrisu in Alcoranu cá fapta; asia renuntiu la ratiune si me submitu credintiei. Că-ci — adaoase elu — Dumnedieu pôte face totu ce voiesce.“

Nemaz. Asia se numescu rogatiunile de tôte dilele, ce legea impune turciloru a le recita de cinci ori in 24 de ôre. Sunt impartite precumu urmédia: Sabah-Nemazi, rogatiunea de demânétia; Oile-Nemazi, rogatiunea de amédia-di; Ikindi-Nemazi, rogatiunea dupa prandiu; Achsham-Nemazi, rogatiunea de séra; si Iatzi-Nemazi, rogatiunea de nópte. Trei din aceste sunt totu déun'a la ora fixa, cea de demanétia, cea de séra si cea de nópte; éra celelalte doue, Oile si Ikindi, se schimba dupa cumu diu'a e mai scurta séu mai lunga. Pentru exemplu, in tempu de ecuinoptiu, rogatiunile de demanétia se facu inainte de 12 ôre din nópte, adeca in ór'a inainte de resaritulu sórelui, ceea ce este demanétia intre cinci si siese ôre; rogatiunea de amédia-di la ôrele siese din di, ceea ce la noi este amédia-di séu 12 ôre din di; rogatiunea dupa prandiu la noua ôre séu trei ôre din di la noi: rogatiunea de séra la 12 ôre séu 6 ôre de séra la noi; rogatiunea de nópte la 1½ ôre dupa santitulu sórelui séu 7½ ôre de séra la noi. Superstitiunea turciloru intru a'si face rogatiunile punctualu atatu este de mare, incatu déca aru lipsi dela tempulu fixu, tienu că este inutile de a le mai recita, că ci, recitate dupa or'a fixa voru trebui a le recita inca odata in Araf, adeca in purgatoriu. Ei credu, că a recita rogatiunea de demanétia dupa resaritulu sórelui, cea de amédia-di la noue ôre, cea dupa prandiu la douesprediece, cea de séra in nópte, cea de nópte spre reversatulu dilei — aru insemna a nu implini legea si a face lui Dumnedieu lucru neplacutu. Candu sunt in campania, sunt obligati a'si face Nemazulu inainte de a intra in bataia; dar' déca batai'a este inceputa séu tiene preste tempulu fixu pentru rogatiuni, nemazulu se pôte intrelasa fara a pecatui, din motivu că dupa opiniunea loru, ei nu potu face unu servitiu mai meritoriu si mai placutu lui Dumnedieu, decâtu a se lupta cu bravura contr'a crestiniiloru. (Vinerile la Turci cari sunt cá si duminecele la noi, se distingu de celelalte dile prin aceea, că mergu de siese ori la Moschee, si recitédia totu de atâte ori rogatiunile. A siese a arogatiune, séu additionala, ce cade pe acésta di, se pronuntia intre resaritulu sórelui si amédia-di*), si se numesce Salah-Nemazi.

Mufti. Pórta si alte numiri composite, precumu; Mufti-zeman, patriarchulu lumei; Scheichul-islam, Capulu adeveratei religiuni; Sahibitetva, domnulu sententieloru judecatoresci. Elu este capulu intregului statu eclesiasticu, si persón'a de cea mai inalta auctoritate in imperiulu ottomanu. Că-ci nici Sultanulu insusi, déca vre se tréca macaru

*) Adeca: intre rogatiunea de demânétia si cea de amédia-di.

la parere de omu religiosu, nu pôte dicta mórte ni merui, inca nici a'lu pedepsi trupesce, fara a avé mai antaiu opiniunea lui Mufti. Modulu cu care i cere opiniunea in tôte casurile si mai alesu in casuri criminali, este că'i submitte o charthia, in care se cuprinde statulu faptei sub nume fictu, pentru esemplu: „Zahid, (parinte!) déca se pôte proba prin martori buni, că Titus a lucratu contra poranciloru Sultanulu si că nu s'a suppusu cu obedientia ordiniloru acestuia: se fia pedepsitu séu nu?“ Mufti, dupe ce a cetitu acésta charthia, si a esaminatu casulu, subscrie Olur Asia, séu Otmaz Nu. Candu inse Mufti are se decida si asupra modului pedepsirei, atunci i se presenta o charthia in urmatorii termini: „Déca omulu scie ca calulu seu a perdutu potcovele si avendu timpu si midilóce séu comoditate de a'i bate nuóe potcove, elu totusi, fara a avé mila de animalulu seu, ilu mana descultiu pe cale grea si petrósa tóta diu'a pene sér'a: ce pedépsa merita unu domnu asia nemilosu. „Mufti va subscrie: „Betie se i se dea.“ Si in adevéru ca legea ordina betie in asemenea casuri. Turcii credu că la diu'a judecătiei Dumnedieu va judeca pe ómeni nu numai pentru faptele comisse contra ómeniloru, ci si pentru cele contra animaliloru, precumu si pe animalu care a pecatuitu contra altui animalu. Dupa pronuntierea sententiei lui Dumnedieu: tôte animalile voru muri érași, si se voru întórce in pulberea de unde au esitu; infidelii voru trece la pedépsa eterna; musulmanii cari au facutu fapte bune, voru avé fericirea eterna; ér acei musulmani, cari voru fi facutu pecate in viétia acésta, se voru pedepsi in proportiune cu pecatele loru pe timpu mai lungu séu mai scurtu in Araf séu purgatoriu, si dupa aceea voru fi admisi in sinulu fericirei eterne. — Cá si Sultanulu, de asemenea toti turcii sunt obligati prin lege a cere consiliulu lui Mufti in tôte cauzele, fia acelea eclesiastice séu civili, si mai alesu candu e cestiunea de pace séu de bellu. Reverentia din afara ce se dà lui Mufti este asia de mare, in càtu Sultanulu insusi candu vede ca vine la densulu, se redica de pe scaunu si merge siepte pasi inaintea lui; si numai lui i este permisu a saruta umerulu stangu alu Sultanulu: pe candu supremulu veziru numai arip'a vestmentului cu cea mai profunda reverentia o pôte saruta; si Sultanulu numai trei pasi face mergendu inaintea lui. Ricaut dice, că Sultanulu dà lui Mufti urmatoriulu titlu: „Tie Ezzahid, care tu esci celu mai sapiente intre sapienti, si care tôte le scii; celu mai excellentu intre excellenti, care te abtieni de totu ce este interdisu! sorgintele virtutiei si alu adeveratei sciintie; ereditariulu doctrinei profetice si apostolice; resolvitoriulu problemelor credintiei, revelatoriulu capetelor adeveratei credintie; chieia thesauriloru adevéruului; luminarea allegoriiloru dubióse; intaritu prin gratia supremului Legislatoriu si Conservatoriu alu genului umanu: Dumnedieu prea inaltu se 'ti conserve virtutile in

eternu!“ Tóta acésta reverentia potea odinóra se purcéda dein sentimentu si convingere interna; astadi inse nu mai este alta decâtu o simpla formalitate. Cà-ci déca Mutfi interpreta legea, séu pronuntia vre-o sententia precumu nu place Sultanului, ilu destitue immediatu, si 'lu inlocuesce cu altulu mai promptu a se pleca. Si déca are nefericirea de a fi convinsu cá tradatoriu séu de alta crima grava, póte fi sicuru ca mortariulu e alu lui, in care 'lu punu si 'lu pisédia in bucati, pana ce 'si dà sufletulu. Acestu mortariu facutu anume pentru acestu scopu, se conserva in carcerile de Siepte-turnuri in Constantinopole.

Musulmani. Acesta e unu cuventu corruptu din Muslimanu, Mislimanu séu Miusliumanu; asemenea si Miusiurmanu, din care s'a formatu mai de parte Biusiurmanu. Musulmanu insemna, care are credintia pura si nefalsificata, séu cumu amu dice noi, orthodoxu. Cuventulu Imanu este espresiune generica de toti aceia cari observa religiunea lui Mahomedu dupa riturile si ceremoniele regulate prin cei doi santi mari ai turciloru, Imam Azem si Imam Shafi. Cari nu se conforma acestoru rituri, séu 'si prescriu si introduc altele, se numescu Mezhebi, ritualisti, eretici; séu Kifarin, infideli, precumu sunt considerati persianii; séu Rafissi, care insémna ceva mai reu decâtu infidelu. De aci turcii musulmani dicu, cá Dumnedieu póte se'si intinda misericordi'a sa asupra infideliloru, precumu sunt crestinii si iudeii, dara nici decumu asupra rafiziloru, ale caroru pecate sunt pe de sieptedeci de ori mai scarnave in ochii lui Dumnedieu decâtu ale acelora.*)

Dervisi. Dervisiu**) este numele comunu alu tuturoru calugariloru turcesci, de si ei diferu unii de altii dupa clasa si dupa regulele loru. Mai insemnati suntu intre ei Bectashi, Mevelevi, Cadri si Seiih. Despre Bectashi amu tractatu intr'o nota precedente. Mevelevii isi au numele dela Mevelana, fundatorulu loru. Conformu regulamentului loru ei se invertu câte doue trei óre neinctatu si cu atata celeritate, in câtu abia li se póte zari faci'a. Suntu mari amatori de musica, atátu vocale câtu si instrumentale. Acésta din urma este o fluiera facuta din trestia de India, numita Nei, si da unu sunetu atátu de dulce, cumu nu da nici unu altu instrumentu musicale. In monastirile loru profesédia umilintia si paupertate, éra candu le face cineva visita, nu facu distinctiune intre persóne, i primescu pe toti, micu si mare cu asemenea respectu. Ei inainte de tóte inbie pe óspeti cu cafea; éra déca au venitu pe drumu

*) Islam la turci insémna supunere lui Dumnedieu si imperatului, ori credintia adevrata. De aci se deriva Muslim, dreptu-credintiosu, si in pluralu Misliman in limb'a arabica si Musliman in cea persica. De aci s'a derivatu apoi, in modu coruptu, Musulmanu. Tr. Germ.

**) Dervis in limb'a turcésca si persica, cá si Takir in limb'a arabica, insémna omu seracu. In specialu inse, si un'a si alt'a insémna calagaru séu monachu. Tr. Angl.

tinosu, le spala pitiórele si caltiamentea. Pe óspetii carii pleca, ii petrecu in modulu celu mai obligatoriu pana la pórtá, si mai la tóta vorb'a ori la periodu repetu cuventulu Eiuvallah, vrendu a areta atátu in portare, câtu si in vorba cele mai sincere afectiuni de modestia si umilitatea legata de profesiunea loru. Cadrii isi macerédia*) corpulu din superstitiune singularu. Ei ambla in pelea góla, cu esceptiune de partea cópseloru. Se prindu de mana si jóca siese óre in continuu, câte odata tóta dio'a, strigandu neintreruptu si din tóte poterile Hu, Hu, Hu, unulu dintre numele lui Dumnedieu, pana ce facu spume la gura, i napadescu sudorile, si cadu cá smintiti si fora simtiu la pamentu. Marele veziru Kupruli séu Kioprii Achmed Pasia aflandu de aceste jocuri nebunesci, dede ordinu a se supprime o secta superstitiósá, care desonóra religiunea mahomedana; dara indata dupa mórtea lui, sect'a éra si in viatu, si astadi este mai numerosá de câtu ori candu altadata, mai alesu in Constantinopole. Seiihi suntu adevirati vagabundi. Au si ei monastirile loru; dara esiti odata de acolo, arare-ori séu nici odata nu se mai intorc, ci 'si petrecu totu restulu vietiei vagabundandu intr'o parte si intr'alt'a. Cà-ci superiorii séu prelatii loru candu i tramiu din monastire, ii obliga se stringa anumite sume de bani si victualie, si numai dupa-ce voru fi adunatu si administratu tóte aceste monastirei, se se póta intórce indereptu. Asia, candu unu Seiih ajunge intr'o comuna, merge in piatia séu in curtea unei Giamie, si striga câtu ilu prinde gur'a: Ia Allah sen den besh bing altun isterim, adeca: O! Dumnedieule, tramite'mi cinci mii de ducati, séu o mie mesuri de oredu etc. Si dupa-ce a strinsu elemosina intr'o comuna, trece intr'alta si face aceeasi meseria; si asia mai departe, pana ce aduna sum'a ce se cerea dela elu. Intre monachii indiani suntu multi cari apartienu acestei secte; ei percurgu tóta lumea mahomedana, si precumu suntu buni de gura, intretienu pe poporu cu naratiuni placute despre curiositati ce au veditu si auditu in caletoriele loru; si asia castigandu ánimile ómeniloru cari voiau a sci cele ce se petrecu in tieri straine, monachii capetau multime de elemosine. Acesti vagabundi indiani suntu spre mare greutate imperiulu otomanu, ceea ce lectorulu póte se védia din casulu urmatoriu, care s'a petrecutu pe tempulu meu in Constantinopole sub Solimanu II. In acele dile venise unu indianu, care dupa esteriorulu seu parea mai multu unu curieru decâtu ambasadoru, si ceru a fi admisu in audientia la marele veziru Kiupruli Mustafa. Introdusu inaintea acestuia, i presenta o charthia dela marele Mogulu séu precumu ilu numescu turcii, Padischahulu Indiei; si i dise cu grain viiu: Domnulu meu a intielesu ca imperiulu otomanu ar fi in decadentia, si ca inimicii legei mohamedane

*) A unge trupulu cu marga. Se prepara din varu si lutu, calce si agila si da o colóre de castania. Trad. rom.

se intarescu totu mai multu; pentru aceea, gelosu de religiunea sa, imi dete ordinu se'ti anuntiu in numele seu tie Vezirului, ca elu este gata de a'lu ajuta séu cu bani, séu cu óste, dupa cumu voru cere impregiurarile. Responsulu vezirului, precumu se dice, a fostu: Multiamescu fórte multu marelui Mogulu pentru buna vointi'a sa càtra otomani, si me voiu adopera din partea mea a'i fi recunoscatoriu la tóta oca-siunea; dara imperiulu otomanu pentru presentu este in stare de a'si sustiené glori'a revindicata prin cucerirea Belgradului; si maiestatea sa indiaa, déca pórtá ceva interesu pentru Pórtá, n'aru poté se'i faca mai mare servitiu, decâtu interdicéndu cersitoriloru sei (alusiune la monachii despre cari amu vorbitu) de a mai intra in regiunile otomane.

(Va urma.)

Avutiile in Angli'a.

Ómenii cei mai avuti, dóra din tóta lumea, se afla in Angli'a, nu numai intre aristocrati séu mai bine dicéndu, proprietari de pamentu, ci si in clas-sea comerciantiloru. Aici in tierile nóstre nimeni nu'si póte face idea despre avutiile din Angli'a, dupa care urmódia cele din Franci'a si din Americ'a septem-trionale. Ceea ce in alte tieri europene este capitalu, fondu, in acelea trei staturi e venitu anuale; éra pe la noi, adeva in Daci'a si in Panoni'a, a diecea parte din veniturile angliloru si ale americaniloru avuti aru trece prea bine de capitalu, de fondu, pentru sute de mii de cetatieni. Din asemenea comparatiuni se potu esplica usioru fórte multe calamitati de ale nóstre. Urmatóri'a tabella reproducusa dupa „L'Europe diplomatique“ de Trompet'a Carpatiloru ne póte da óresi-care idea despre avutiile susu numiteloru tieri.

Venitulu lordului Derby se urca la sum'a de 10,500,000 franci pe anu.

Ducele de Vestminster, de si nu are de catu 750,000 franci venitu dela mosii, inse este proprieta-riu alu mai multoru suburbii din Londr'a, de unde 'i vinu vreo 15 milióne franci pe anu.

Ducele de Sutherland are unu venitu de 1,725,000 franci, in sa primesce unu venitu fórte mare dela prop-rietatile ce posedé si cari coprinde doue districte intregi.

Lordulu Dudley a suferitu cá unu filosofu fur- tulu diamantelorú societi sale, cari se urcau la 1,250,000 fr., cà-ci posedé unu venitu de 22,500,000 franci.

Marchisulu de Bute are	12,500,000 franci venitu.
Ducele de Beltort are venitu	2,800,000 franci
Lordulu Lonsdale	1,750,000 „
Duc'a de Devonshire	3,250,000 „
Duc'a de Northumberland	4,025,000 „
Sir I. Ranisden	4,175,000 „
Duc'a de Portland	2,250,000 „
Marchisulu d'Anglesey	2,500,000 „
Sir L. Palk	2,570,000 „

Loroulu Tredegar	2,200,000 franci
Onorabilulu M. Roll	1,750,000 „
Lordulu Boyne	1,875,000 „
Lordulu Durham	1,800,000 „
Lordulu Londonderry	1,425,000 „
Lordulu Selfton	1,035,000 „
Lordulu Yarborough	1,400,000 „
Lordulu Leicester	1,250,000 „
Ducele de Newcastle	1,825,000 „
Lordulu Lichfield	1,025,000 „
Lordulu Londesborough	1,000,000 „
Lordulu G. Sykes	1,000,000 „
Lordulu Fitz-William	1,825,000 „
Lordulu Penhryn	1,550,000 „

Adeveratu cá in Angli'a pe langa mari avutii este si pauperismulu mare; dara totu asia de adeve- ratu remane, cá statulu, comunele si chiaru ómenii particulari avuti nicairi nu ingrijescu mai multu cá in Angli'a pentru ajutorirea saracimei. Celu mai efi- cace ajutoriu din tóte este, cá milióneloru de locui- tori carii au numai capitalulu braçialoru, le cauta si le dau oca-siuni nenumerate de a pface a- celu capitalu in moneta, in avere, in nutrementu, vestmentu, acoperementu. Ei, dieu, dara Anglii isi au barbati cá nemuritorii Adam Smith, John Stuart Mill, Sir Robert Peel, Richard Cobden si multime altii, carii iau invetiatu si'i invetia pe fia-care di ce este capitalulu braçialoru, ce este economi'a, par- simoni'a, pastrarea, si din contra, ce pestilentie afu- risite sunt nesciinti'a, lenea, luxulu, coruptiunea, si ce însémna dupa Darwin Lupt'a pentru exi- stentia.

BIBLIOGRAFIA.

La Redactiunea „Transilvaniei“ si la Librari'a de aici Frank & Dresnandt se afla de vendiare intre alte carti romanesci:

Tóte cartile cate se publica sub auspiciile socie- tatiiei academice romane, cu pretiurile lorú originarie si anume acestea:

Analile societatiiei academice romane, Tom. I. cu pretiulu de 4 lei n. — Tom. II. 2 l. n. — Tom. III. 2 l. n. — Tom. IV. 2 l. 50 b. n. — Tom. V. sect. I. 1 l., sect. II. 2 l. n. — Tom. VI. 1 leu n.

Gramatic'a limbei romane, partea ana- lytica, de Tim. Cipariu, membru societ. acad. rom. Pretiulu 5 lei n.

Operele lui Corneliu Tacitu, traduse in limb'a romana de Gavr. Munteanu, membru societ. acad. rom. Pretiulu 6 lei n.

Comentariiele lui Iuliu Cesare, de Bello Gallico. Pretiulu 2 lei n.

Operele lui Cantemiru. Tom. I. si II. câte 4 l. n. Dictionariulu limbei romane. Tom. I. dinpreuna cu Glossariulu 20 lei n. Tom. II. 20 l. n.

Domnii librari primescu unu beneficiu de 10%

pentru desfacerea unui numeru de 10 esemplarie, de 15% pentru desfacerea unui numeru de 50 esemplarie, si de 20% pentru desfacerea unui numeru de 100 esemplarie.

Numele DD-loru colectanti, precumu si alu abonatorilor la Dictionariu, se voru tipari pe paginile din urma ale cuvertei fia-carui fasciculu.

Alte diferite carti:

Echilibrulu intre antithesi, de I. Eliadu R. Pretiulu 10 lei n.

Dictionariulu topograficu si statisticu alu Romaniei, cu 20 mii de nume proprii terrioriali, cu geografi'a si statistic'a tieriei, de D. Frundiescu. 8° mare, pag. 530.

Asemenea tóte cartile publicate de dn. B. V. Vermont in Bucuresci, care s'au anuntiatu de cateva-ori in acésta F'óia, intre care si traductiuni mai noue, cumu: Plutasiulu, narratiune americana. Othello, novella. Patimele lui Werther dela Göthe. Contes'a falsa. Blondinulu de Namur etc.

Recomendamu asemenea, anume clasei comerciale si industriarie, in interesulu loru bene intielesu:

Conventiunea comerciala cu Austro-Ungari'a (textu romanu si francesu, dupa textulu oficialu, si corectatu dupa originalele aflate la on. ministeriu de esterne.) Insocita de espunerea de motive a dlui ministru de esterne, de raporturile delegatiloru din camera si din senatu, precumu si de mai multe discursuri tienute in camera cu ocasiunea discussiunei acestei conventiuni. Bucuresci, 1875. Pretiulu 2 lei n.

Intemplarile lui Pacala. O istorióra vesela in 25 capuri intocmita astufeliu de S. F. Editorulu I. C. Hintiescu. Pretiulu 20 cr. v. a.

Bancila, colindele craciunului si ale pasciloru. 25 cr.

Baracu I. Risipirea cea de pre urma a Ierusalimului. 40 cr.

Baracu I. Perirea a doi iubiti Piramu si Tisbe. 20 cr.

Baracu I. Tragedi'a lui Samsonu. 25 cr.

Cantece de Irodi la nascerea Domnului; impreunate cu cateva canturi nationale. 20 cr.

Hintiescu, bucatareas'a nationala. Carte de bucate cea mai noua. (Legata.) 3 fl.

Istori'a lui Alesandru celu mare. 36 cr.

Velceanu M. Intemplarea curiósá. Comedi'a. 60 cr.

Viéti'a si pildele prea intieleptului Esopu. 30 cr.

Dictionariulu ungurescu-romanescu, compusu de Georgiu Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile dein Brasiovu, Sibiuu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sigetu, cu pretiulu originale ficsu 3 fl. 20 cr. v. a. leg. usioru.

INSCIENTIARE.

Am onóre a aduce la cunoscenti'a domniloru prenumeranti, cumcà dela „editiunea II. corectata si amplificata a cuventariloru mele besericesci acomodate pentru ori ce tempu,“ dreptulu de editura dandu'lu domnului Ioanu Stein din Clusiu, tiparirea acestei editiuni se continua cu tóta grab'a asia, catu terminanduse tiparirea pana la finea lui Aprile, pre 15 Maiu fiacarui prenumerante se voru poté tramite esemplariile prenumerate, de adreptulu dela editoru. — Pretiulu unui esemplariu pentru prenumeranti este 1 fl., éra pretiulu de bolta va fi 1 fl. 20 cr.

Prenumeratiuni se mai potu face pana la finea lui Aprile cu pretiulu de 1 fl. ori de adreptulu la editorulu in librari'a dn. Ioanu Stein in Clusiu (Stein János ur könyvkereskedésében Kolozsvártt), ori la autoriulu in Gherl'a.

Inscientiezu totu de odata pre on. publicu, cumcà dela librari'a d-lui I. Stein se potu capeta din opurile mele:

1. Cuventari besericesci tom. II. cu pretiulu de 1 fl. 50 cr.

2. Cuventari funebrali séu la casuri de mórte, cu pretiulu de 1 fl. 20 cr.

Ambele tomuri procurandu-se deodata cu pretiulu redusu de 2 fl. 30 cr.*)

Gherl'a in 30 Martiu 1876.

Ioanu Papiu,
preotu la institut. corectoriu reg.

Una din publicatiunile multu dorite, de care noi ceruramu de càtiva ani la diverse ocațiuni, ne mai veni in dilele acestea tocma la timpu, adeca:

Instructiune asupra servitiului in campania pentru infanteria. Traductiune de Nichita Ignatu, maioru in Reg. Nr. 3 infanteria de linia. Dupa editiunea a 82 a a uvrajului locot. generalu F. G. conte de Walderssee. Bucuresci 1876. 8° portativu, pag. 116. Pretiulu 1 leu nou (= 40 cr. arg.) Acésta cartè tradusa s'a supusu mai antaiu la revisiunea unei comisiuni compusa din 4 membrii si 1 presiedente colonellu, examinata cu profunditate, auctorisata prin decretulu ministeriului bellicu Nr. 854 din 6/18. Febr. 1876 a se introduce la tóta armat'a romanésca spre a se prepara pentru casu de expeditiune bellica. Cu permissiunea dlui maioru Ignatu, prea stimatului nostru amicu, vomu reproduce unele parti din cartea sa.

Red. Trans.

*) Publiculu din cleru cunósce de ajunsu publicarile homiletice ale dlui Papiu din primele loru editiuni; de aceea nu ne indoiu cà a 2 a editiune va fi imbraciosiata cu aceeași placere.

Red.